

Oleæ satiuæ, ac eius baccarum, cura, auxilia,  
& secreta. CAP. XVII.

**F**Lorentinus Græcæ agriculturæ professor  
consultissimus, de plantatione et cura Olea-  
rum in suis Georgicis differens, scribit oportere  
eum qui rei rusticæ studio tenetur, plurimū pro-  
videntiæ ac diligentiæ circa oleā adhibere. Vel ob  
id quod magnos habeat redditus & certos, ho-  
minemq; citò ac faciliè ditare possit: sicuti de hi-  
storia Pliniani Democriti, vel Aristotelici Thale-  
tis cōstat, quā tibi & fusè & plenè exponemus in  
nostro sterilitatis & vbertatis Opusculo. Sed ò  
dolor nobis non tā licet esse beatis, vt oleā arbo-  
rem verè diuinā, septētrionalibus hortis & agris  
nostris aliarū morè videamus, colamus, & ex ea  
fructus vberes ac dītes percipiamus: inscrutabili  
Dei opt. max. consilio, qui omnibus omnia non  
dat, sed quod bonum atque vtile nouit. Neque  
tamen ob id laborem detrectabo, vt quæ de illa,  
& eius baccis, necnon oleo scitu digna legi, vel  
audiui, cādide & ingenuè, vt omnia, in medium  
proferam. Venio itaque à verbis (quod dicunt)  
ad rem. Olea, quam Gallicum vulgus oliuerum  
nuncupat, ficcis collibus & argillofis maximè  
gaudet, feruidūmq; & squalidum cœli statum  
libenter amplectitur. In humidis campis & pin-  
guibus frondes quidem lætas, sed plerunque ste-  
riles profert, rubricosum solū prorsus repudiās,  
quod suo æstu stirpes eius exurat. Sed longè ma-  
gis salebrosū ac scaturiginosū odit, in quo  
semper vligo consistit: ibi enim strigosas & mi-  
nimè altiles baccas, facilièque marcescentes, pro-  
creat. Itaq; arduis locis & accliuibus summè ob-  
lectari

Plurimū di-  
ligentiæ cir-  
ca oleā ad-  
hibendum.

Oleam se-  
ptentriona-  
libus hortis  
& agris desi-  
derari.

Quibus lo-  
cis & quo  
cœlo gau-  
deat olea.

Quodnā so-  
lū repudiet  
olea.

lectari solet: quod propitium illic nacta vêtum,  
 Vbi genero- suæ nihil expiret saluæ. In his enim Sxcellēs So-  
 lis æstus, ventorum afflatu mitescit, quare ibi o-  
 liueta generosam suis oliuantibus oleam, ac præ-  
 stantissimum præbent oleum. In planis & cam-  
 pestribus, quia non diffilatur, sed aduruntur, cras-  
 sius & feculentius oleum exstillant. Nec temerè,  
 mea sententia, nam cùm stirpes omnes, tum ma-  
 ximè oleæ, aduerso flatu roboratæ, summè vigêt.  
 Vel eo argumêto & indicio, quod latiores & vi-  
 rentiores his partibus semper offendes, quæ ven-  
 tis patent, tristiores verò & languidiores, quæ à  
 flatu silent. Recreantur itaque spiritus nouitate,  
 modò id spatij intercedat, quo liberè peruagetur  
 aura. Autores sunt horum omnium post Pœnos  
 & Græcos rerum agri scriptores, agriculturæ no-  
 stræ, Latinæ inquam, parentes & doctores exi-  
 mij, M. Cato, Varro, Columella, Plinius, Palla-  
 dius, & recentiores alij pleriq;. Apud quos etiam  
 lego oleam fici societate imprimis gaudere, vnde  
 iuxta illam feri præcipiunt, non ampliore inter-  
 uallo, quàm vt contingi largè possit, ramo oleæ  
 maximè sequaci atque obedituro. Huius stolo-  
 nes qui feminio destinabuntur, caudicibus adna-  
 ti legi nō debent, sed decerpti ramis furculi lon-  
 gitudine cubitali, dandæque est opera, vt stylus  
 parte ima bubulo fimo cū cinere illinatur, & se-  
 ctiōe cortex nō violeatur nec collidatur, scrobisq;  
 finu concamerato excauetur, vt imbrium fit ca-  
 pax. Non defunt qui sectas ab imis radicibus so-  
 boles deponant, postea cū prehensisse vident,  
 vt mutationi locus esse possit, transferunt. Sed  
 maximum fuerit beneficium vt incremêto pro-  
 ficiant, ante quàm transferantur, & rubrica par-  
 tes

Oleas recre-  
 ari auræ &  
 spiritus no-  
 uitate.

Oleas fici so-  
 cietate gau-  
 dere.

Quomodo  
 serēda olea.

Pulchra &  
 notatu di-  
 gna p trans-  
 ferēda olea.

tes cœli notentur, vt tradit Columella, quibus obuersę stant, vt simili ratione ponatur, ac transplantentur, eosdẽmque ventos excipiant, ac similes parteis intueantur. Scrobes ante sationem fodiendi sũnt, vt Sole, ventis, & imbribus, terra fragilior reddatur, ac stirpes vltro citroq; radices liberẽ agant, quę ingi rigatu gaudet: nam ita celeriorẽ edunt germinatum, faciliusq; transportantur. Ceterũ, locus quem oleis destinaueris, Preparatio diligenter runcandus est, omniq; alterius generis frutice extirpandus, adhuc maceris aut sepi-  
bus viuus cingendus, vt Dydimus Græcus in suis de stercore admonet georgicis, ne pecori facilis pateat aditus. Fimi aggere impensẽ latatur olea, vt scripsit Sotion, sed locis vlginosis parcius debet iniici, alijs largius, quod fimo saturata lætius frondent ac fecundantur. Ceterũ, opportunẽ refecare  
Quomodo licebit quę marcida & sicca erunt, vt liberalius purganda & diffidentur reliqua: adhuc ramulos detrahare qui curada olea. inuicem incumbunt, inflexosq; & recuruos amputare, præsertim cũ in nimiam longitudinem exeunt, & in deformem proceritatem luxuriant. Nam inter omnes rei rusticę prudentes conuenit, Quanta de-  
incommoda ac ineptã esse longitudinem olearũ, beat esse o-  
quę denos cubitos excedit. Adde quod incrementum noxis omnibus patere solet: frangũtur enim gitudo.  
rami ventorũ impetu, et flores aut fructus succussu, intẽpestiuẽ procidunt. Ideo multi ramos terrã  
versus retrahunt, vt arborem in solũ procumbere cogant. Sed ante omnia meminisse oportet, quod  
cõpluribus interpositis annis oliuetum putandũ  
est: cõuenitq; veteris prouerbij meminisse, Eum qui arat oliuetum rogare fructus: qui stercoreat, exorare: qui cedit, cogere. Itaque octauo anno id  
fecisse

O

fecisse

fecisse satis erit, ne fructuarij rami subinde ampu-  
tentur. Verum stolones adnatiq; caudicibus ne-  
potes adhuc molles & teneri, quotannis eximedi  
erunt, ne his onustus caudex fatigetur. Porro, sum-  
me curandum admoneo, ne cum estibus hiabit ter-  
ra, Sol per rimulas ad radices olearum penetret.  
Quas, ubi oliuatio suos reddiderint fructus, col-  
lucandas suadet Africanus Græcus. Nam submotis  
petulantibus ramis, minus decoquent domino,  
maioresq; frugæ ac liberaliores nouelli rami im-  
pertiet, ut nunc nuper dictum fuit: est enim nepotum  
procreatione & stirpe felix olea, ductos viuens  
annos, ut tradit Theophrastus. Cui Plinius hunc  
in modum subscribit: Firmissimæ ad viuendum sunt  
oleæ, ut quas durare annis 200. inter autores con-  
ueniat. Hinc Argis olea, inquit, nunc etiam durare  
dicitur, ad quam Argus Io alligauerat in vaccæ mu-  
tatam; adhuc, illa quoq; Athenis, quam in certa-  
mine Minerva edidit. Sed hæc quia poetica olent  
vanitatem missa facimus, qui oleæ synceram narra-  
tionem prosequimur, monemusq; unam omnium esse,  
quam in opere solet regerminare. Nam oleaginea  
eius materies tam rudis, quam elaborata, si humorem  
nacta fuerit, aut locum adeptam humectum, germen ci-  
tare consuevit. Cuius rei testem producam Plinium,  
qui & cardine valua oleaceum, & poculum limo im-  
mersum regerinasse tradit, subditq; à tinea nus-  
quam rodum, nec à teredine terebrari. Ex quo factum  
puto, ut prisci ex olearum radicibus minorum deorum  
simulachra insculpi voluerint. Caterum, ne quid in  
hac historia sciens omittam, quod vel legerim, vel  
obseruauerim, vel audiuerim, non tacebo, quod stur-  
ni oleis maxime solent esse infesti. Quia turmatim  
volantes, illarum baccas cumulatim deiciunt.

per-

Radices o-  
learum à So-  
le defenden-  
da, & petu-  
lantes rami  
submouendi.  
Oleam an-  
nos ducent-  
os vivere.

Oleam in o-  
pere reger-  
minare, &  
tinea in ac-  
tedinibus  
non subijci.

Sturni oleis  
summe infe-  
sti, & quam  
obrem.

perdūt ac diripiunt. Quare ab oliuetis longē sunt  
 arcendi, ne oliuis negotium faciāt, quarum sunt  
 appetētissimi ob nucleum, q̄ in illis suauissimus Nature sum-  
 est. Quod prouida natura prauidens, muro for- ma sagacitas  
 tissimo illum circumuallauit, adhēc carne & cu- circa nucle-  
 te pramuniuit, nec id in alijs fructibus etiam ne- os fructuum.  
 glexit, quorum nucleus ueluti anima quādā est,  
 propagationis mater & formatrix. Sed hęc alte- Oliuæ apud  
 rius sunt instituti. Oliuā in profanis vsibus pol- priscos mira  
 luere olim nefas erat: imò ne propiciandis quidē dignitas &  
 numinibus ex ea altaria accendebantur. Illa est maiestas.  
 quæ equitum turmas coronauit, & minoribus  
 triumphis ouantes illustrauit. Cuius rami por-  
 tati indicium pacis fuerunt, ex quo olea à poëtis  
 pacifera rectē nuncupatur:

*Paciferaq̄ manu ramū pratēdit oliua* (inquit Maro) Oliua pacis  
 Quid illud, quòd Columba ex arca Noë emissā, nuntia.  
 oliuæ ramū rediens potius attulit, quàm arboris  
 alterius? Num vt significaret Deum optimū ma-  
 ximum, tam prodigiosæ illuuiōis autorem, pa-  
 catum fuisse ac reconciliatum? Verū hęc quia  
 theologica, theologis relinquo, & rusticam meæ  
 oliuæ narrationē repeto: quā uiliter ac probē de-  
 floruisse dicūt, dū caduci eius flores perforati re-  
 periūt. Illa ex arboribus vna est quæ folia post Oleæ folia  
 æstiuū Solstitium statim cōuertunt (cuius rei fidē æstiuo Solsti-  
 faciet experientia, rerū dubiarū & incertarū ma- tio cōuer-  
 gistra certissima) vnde inuersa, illud præterisse  
 indicāt. Sed hic tria non minus admiranda quàm  
 celebrāda, mihi peropportune in mentē veniūt.  
 Vnum, quòd olea quercū valde odit, sicuti post Oleæ et quer-  
 Theophrastū diligenter adnotauit Plinius. Nā si cus summa  
 quercetum in cōfinio habuerit, non solū illud inimicitia  
 nō feret, sed etiā refugiet, seq̄ introrsum abijciet.

in fundum. Quinetiam aiūt excisam quercū suas  
radices propinquo oliueto noxias relinquere.  
Adhæc oleam eo loco positam vnde quercus ef-  
fossa fuit, mori aut tabescere, si vera tradit Co-  
lumella: vsque adeò mirabilis est harum arbo-  
rum antipathia, & naturalis discordia: cuius cau-  
sam natura nos potius mirari, quàm scire voluit.  
Alterum, non solum contemplatione, sed admi-  
ratione summa dignum, quod à mūdīs pueris &  
virginibus olea plātari, coli, ac vindemiari dili-  
git: aut ab his qui iureiurando affirmēt, alienum  
torum vel cubile nō violasse, licet vxores duxe-  
rint: nam ita lætior, fertilior, ac fructuosior eu-  
dere creditur, sicuti scripsit Florentinus Græcus  
in suis Georgicis. Cui suffragatur Palladius, cau-  
sam addens, quod hæc arbor præsidem habeat  
castitatem, ob Mineruam eius tutricem & patro-  
nam. Tertium in olea mirabile est, quod openi  
quandoque fenserunt, & à capitis dolore absque  
vllis medicamētis leuati sunt, qui folio eius hoc  
nomen (Athena) scripserunt, ipsūque folium  
capiti circunligarūt: quemadmodum tradit Zo-  
roastes in suis de agricultura Commentariolis.  
Quod vnum quia vanam superstitionem redo-  
let, tibi æstimandum relinquo: & oleæ meæ cu-  
ram ac secreta repeto: cui malè esse creditur, cum  
deflorescentem imber comitatur, aut cum circa  
Vergilias pluit, quoniam illius coitus tunc esse  
solet: & hoc illud est quatrīduū, vt admonet Plī-  
nius, oleis ac vitibus decretorium: hic articulus  
austrius spurci nubili. Mon omitam quod v-  
dini post ficum olea de omnibus arboribus sum-  
mè est obnoxia: cui etiam impetigo peculiaris  
morbus esse solet, vti scabies fico, & vitibus  
fluor.

Oleā à mun-  
dis pueris &  
virginibus  
coli deside-  
rare.

Folia oleæ  
quomodo ca-  
pitis dolores  
finiant.

Quæ tempe-  
stas oleis in-  
festa & ini-  
mica.  
Oleæ pecu-  
liaris mor-  
bus impeti-  
go & ver-  
mes.

fluor. Vermiculis præterea ab erucis non admodum differētibus valde infestatur: qui per flatus austrinos, vt ipes in vitibus, maximè gigni solēt. Morbos alios quibus priuatim pater, prudens omitto, ne dicendis suum præripiam locum. Oleæ flores ab apibus non degustari, nec attingi autor est Plinius: adhæc cicadas umbram oleæ de omnibus arboribus summiè diligere: traditque M. Varro oleam sterilefcere, quam capra primo germinatu depauerit, aut ligna perlustrarit. Ex quo factum arbitror, vt Mineruæ olearum antistiti, caprini generis nihil immolarint prisci, vt tradit idem Varro: licet aliter sentiat Plinius. Diligēter itaque munienda sunt oliueta, ne ab his & reliquo pecore lædantur, sicuti antea adnotatum est. Oleæ fertilitas summa indicatur, vt Florentinus Græcus testatum reliquit, si non in obliquo & à lateribus, sed in summo ramo fructū gestet. Quæ si veluti ociosa, aut aliunde præpedita cessauerit, fœcundam reddes, vt scripsit Africanus, si in excavatum & terebratum truncum, duos feracioris & fructuosæ oleæ ramulos ita adegeris, vt tractim penetrent: eosq; manibus prehenso tam fortiter ac validè traxeris, dū strictim adhæreāt, quo facto extantes foramini stilos sic refecabis, vt impacti cuneoli faciem præ se ferant: deinde luto paleato oras terebrati loci, ac hiātem sinum diligenter lines. Hoc veluti initu grauida arbor, vberiorē partū enitetur. Sed meminisse oportet, quòd etiam valentibus & generosis oleis, a murca, ex Columellæ consilio, infundenda est. Nam per hyemem si vermes atque alia suberunt tosa et vtilis animalcula, hoc medicamento necabūtur. Quod ex græca Quintilliorum agricultura, vt plerq;

Diligenter  
munieda es-  
se oliueta cō  
tra capras.

Quomodo  
cessans olea  
fœcūda fiat.

Methodus  
ad vnguem  
expressa.

Amurcao-  
aleis valde  
medicamen-

Notanda pro  
olearum ir-  
rigatione.

Oleas ab in-  
festante mu-  
sco liberan-  
das.

Remedium  
ad oleam qua  
foli vitio  
nullum pro-  
ferri fructu.

Quomodo  
sterilis olea  
fecunda fiat.

alia, sibi ascriptisse mihi videtur Columella: in quibus notatum reperio generosiores ac latiores evadere oleas, fructumque plurimum adferre, si circum ablaqueatas illarum radices, insulsa amurca aquae remissa affundatur, vtriusque sextarius vnus. Paleas quoque fabaceas sufficiens indidisse, plus minus pro arboris modulo. Urinae etiam humanae quantum fuerit visum instillari poterit, aut argilla bubulo stercorei permista, algave aut marinus fucus. Sed confestim terra circum est exaggeranda dodrantali altitudine: sinu prius in orbem fornicato, ut imbres pluuij retineatur. Qui cum se insinuarint, brevissimis ac frequentissimis fossionibus sunt sollicitandi. Quod auxilium per torrida Caniculæ incædia adhibendum censent. Sed præstabilius esse putant multi, irrigatione vti, præsertim si validi squaliores inceserint. Cæterum, quia tam in siccis quam humidis locis oliuarum arbores musco plerumque onerantur, & adeo infestantur, ut nec fructum, nec lætam frondem producant, ferramento leniter deradetur, ut emergentes oleæ vberius alantur, & felicius procedant. Soli vitio fructum negare, vel (ut quidam volunt) necare, si perrexerint, docente Columella, sic mederi solemus. Altis gyris arbores ablaqueamus: deinde pro magnitudine cuiusque, calcis quantum licet circundamus, ita ut minima arbor modicum, maxima verò plurimum excipiat. Hoc remedio si nihil fuerit effectum, ad insitionis præsidium confugimus. Sterilem oleam Quintilij agriculturæ peritis, hac ratione fecundam fieri posse tradunt. Caudici ab radice spatiolo cubitali, ea maximè parte qua austrum spectat, terebra foramen vtrinque im-  
mito

mito digiti maioris amplitudine: quo facto duos frugifera oleæ ramulos ab aultrali parte sublato, crassitie qua foraminis hiatum possit exple- re, strictè in illud conijcito: distractisque vehe- menter cacuminibus, eminentes ac extantes vni- dique particulas scindito, & paleato luto forami- na obducito. Hoc veluti coitu sterilem arborem

fecundabis. Quod præceptum cum Africani con- filio paulo antè proposito, planè consentire mi- hi videtur. Porro, quæ nimia foliorum & ramo- rum petulantia syluescunt, & absque vlla fruge

Remedium  
pro oleis fo-  
lia, & non  
fructum fe-  
rentibus.

luxuriât, Græcis hylomanes nuncupatæ, hoc est, insanæ (quod folia quidem ferât multa, fructum verò paucum, vel nullum) coerceri poterunt ex Quintilliorum obseruatione, & præcepto, si in

radicis foramen quod terebra excauauit, viri- dem oleastri taleam, aut pini, vel quercus paxil- lum, lapidèmvè immiseris. Quintillijs ea in re suum addit calculum Columella. Solent, inquit,

quantumvis lætæ arbores fructum quandoque non adferre, eas terebrari Gallica terebra conue- nit, atque ita in foramen, oleastri viridem taleam demitti: sic arbor fecundo semine fertilior eua-

Remedium  
eum in rem  
murca infusa, cū  
suilla, vel nostra  
veteri vrina. aliud,  
& pa-  
Cuius vtriusque  
modus seruatur:  
nam maximæ  
ratu facilius.

det. Potest eadem sine ablaqueatione adiuuari a- murca infusa, cū suilla, vel nostra veteri vrina. aliud, & pa- Cuius vtriusque modus seruatur: nam maximæ ratu facilius. arbori, ni tantundè aquæ misceatur, vrina abundè erit. hætenus Columella de sterili olea fecundanda. Quæ si fructum multum præferet, quem

Quomodo  
olea probe  
floreſcens,  
sed nihili gi-  
gnens emen-  
detur.

ad maturitatem non perducatur: volo dicere, si flo- rem multum induat, & perperâ illum exuat, nec

rit olea: si minor, vñ. Quòd si algæ, vel fuci copia negetur, solius amurcæ vñ contentus eris, aqua potabili permistæ: ita vt singulis trūcis iuxta radices congios quatuor affundas, plūs, minūs, pro arborei corporis ratione. Nonnunquam in olea ramus vnus cæteris aliquantò latior esse solet: quem nisi recideris, tota arbor cōtristabitur.

**Quomodo** Solent & radices velut morbo languentes ple-  
curetur olea runque arscere, arboremque ipsam facie veluti  
veluti mori- moribunda, videndam exhibere: quod soboli  
bunda elan- vermium interno sinu delitescentium acceptum  
guescens. ferre licet. Quos multis modis disperdēdos, cūm

**Remedium**  
ne olearum  
baccæ de-  
fluant.

hoc libro passim, tum primò fulissimè ostendi-  
mus. Si efformatæ olearum baccæ defluant, sum-  
mum adhibebitur præsidium, vt in suis Georgi-  
cis testatur Democritus, si faba quæ vermiculū,  
aut pediculum cōtinet, obstructa cera foramine,  
in gleba radicibus hærente condatur, & ita ob-  
ruatur. Hic silentio nequaquam inuoluendum  
arbitror, quod de vite & olea Africanus Græcus  
Florentini testimonio fretus, in suorum Geor-  
gicōn libris, memoriæ posteritatis mandauit: Si  
olea, inquit, viti inferatur, nō vuas modò, sed &  
oliuas quoque proferet: cui perticæ subijciundæ  
sunt, vt brachiorum onus fulciāt. Fit autem hoc  
artificio. Prope terram vitem terebramus, & fœ-  
cundæ oleæ ramulum foramini imponimus: vt  
à vite dulcedinem, & ab humo vernaculum nu-  
trimētum sugat & alliciat. Vbi adoleuerit: & fru-  
ctum ferre nondū assueuerit, si viticulæ eius sar-  
menta fructuaria trāsferantur, misturam proge-  
nitorum seruabunt, fructumque producent, qui  
à promiscua parentum condicione nomen ado-  
ptabit dicetūque Græcè ελαοστάφυλος, Latine  
verè

**Quomodo**  
viti infera-  
tur olea, &  
qualis inde  
fructus e-  
mergat.

verò vuolea, aut olevua. De arbore, eiusque cura  
 auxilijs & secretis hætenus. Cuius fructus, quem  
 baccam vbiq; cum priscis nūcupauimus, oliua Quomodo  
 vulgo dici solet, carne constans & nucleo. Quam olearū bac-  
 (immatūrā præsertim) pleriq; virentibus pru- cæ conditæ  
 nis albis aqua salsa cōditis, dissimulare ac menti- simelari pos-  
 ri solent. Quæ impostura me, & alios multos, in sint.

celebri conuiuio hyemali, quādoque cepit ac de-  
 lusit. Oliuarum baccæ muria exceptæ, Græcis Oleæ halma-  
 halmades nūcupantur: quæ verò oleo suo pu- des & colym-  
 ræ, & sine accersita commendatione innatant, ac bades,

velut vrinabundæ fluitant, colymbades nuncu-  
 pantur. Quod ad oleum attinet ex his conficien-  
 dum, hîc à me pauca admodū expectabis: ne dic-  
 car instituti mei fines transiisse. Itaque monuiſ-  
 se satis erit, tempus legendæ & vindemiandæ oleæ  
 accommodum esse, quando maior pars dimidijs  
 fructus nigrescere apparuerit: quæadmodum in  
 suis Georgicis adnotauit Paxamus. Quæ res, si mi-  
 nus cœlū aspirauerit, nō semper erit expectanda.

Vnde olearum vindemia quandoq; præuenienda  
 est, ne à gelicidijs & frigoribus intercipiatur. Cæ-  
 terum, sereno die, & minime pluuiis, ab oliuanti-  
 bus aggredi debet: nec licet vel minutis imbrium  
 guttulis labentibus ramos oliuarios mouere, aut  
 decutere, donec humiditas omnis exhausta sit.

Non defunt qui manibus sensim ac leniter ramos  
 quatiant, vt ex ijs fructus excutiant. Sed diligen- Summè no-  
 ter cauendum erit ne virga oliuaria bacce deiscia tandum &  
 tur, aut contingantur: nam hinc arbor minùs fœ aduertedū.  
 cunda in posterū euadet: si vera sunt quæ scripsit  
 Paxamus, inter Græcos geoponicos non postre-  
 mus. Qui etiam admonet tantum oliuæ legēdum  
 esse, quantū nocte veniente possis exprimere: ad-

**Quid virgineū oleum.**

hæc molam primo oleo leniter suspendi debere, ne ossibus defractis sordescat. De omnibus nobilius esse solet, quod sponte defluxit: virgineū vocant multi. Nouo ac recenti sal & nitrum misceri debent, vt illius spissitudinem absoluant, & à labæ vindicent, si quidem durare debebit: exactis diebus 30. (vbi amurca subsederit) in vitrea vasa transferendū est, aut alia opportuna, vt mox dicemus. De secundo similis erit disciplina: nisi q̃

**Oleū secundarium.**

mola fortiore quassari debebūt olæ. His vtunque expeditis, ad ipsius olei custodiam et auxilia calamum conuerto: quādo nobis in vsu cūm cibario, tum medico frequens esse solet. Apuleius græcæ agriculturæ professor eximius, tradit oleū vitreis vasis tutissimè conseruari, quod frigore summè oblectetur. Si tamen vitrea defuerint repositoria, terreis doliolis optimè custodietur: aut alijs cribrato gypso intus perlitis, omniū verò præstantissimè plubeatis aut vitreatis: vel perfectè excoctis terreis, qualia sunt Bellouacorum fictilia, quorum vsus apud nos frequens esse solet.

**Quibus vasis optimè seruetur oleum.**

**De loco & situ oleariæ sellæ.**

Verūmenimuerò præsens locus admonet vt de olearia cella paucis agam: quæ ad eam cœli regionem constituenda est, quæ à calidis ventis maximè auersa fuerit. Quare, vt septentrionem spectet summè expedit: nam siccum & frigidum locum diligit oleum, calores & humores tanquam inimicos perniciali odio habēs. Fumo valde instatur: quapropter olearij doctores in totū præcipiunt, vt neque fumus, neque fuligo, quandiu oleum conficitur, in torcular aut cellā oleariam irrumpat, admittaturve: imò ne lucerna quidē. Oleū quod gelatur, plerumq; fracescit: præsidium est sale m vel nitrum opponere. Rancidum Taren

**Fumum oleo esse infestū.**

tinus

tinus sic posse curari asserit, & post illum Palla- Rancidi olei  
 dius. Albam ceram mundo & optimo oleo reso- curatio ac  
 lutā, & adhuc coctura cum eo liquentem, in oleū saporis & o-  
 profundere oportet, deinde calentes sales defri- doris resti-  
 ctos addere: ita oleum sapore, & odore mutato, tutio.  
 optimè purgabitur. Si verò misturam eam anti-  
 cipaueris injicere, nunquā rancescet. Medetur &  
 rancori anisum oleo demersum. Si faculentum Faculenti o.  
 fuerit & impurum, purificabitur Sole, vel igne, lei expurga-  
 vel aqua feruenti, si in illam vase minimè fragili tio.  
 imponatur. Si forder, sic purū facies ex eiusdem  
 Tarentini consilio. Salem ad ignem frige, & dum  
 adhuc calet in oleum demitte, ac diligenter rece- Sordidi olei  
 dū candens oleo restinguatur. Emundabit & ci- purificatio.  
 tri radix in oleum demersa, adhuc fex olei torrefacta,  
 & immissa, nam ita lympidius euadet. Si  
 fuerit foetidum, et odoris horrendi, præcipit idē Remedium  
 autor virides oleas sine ossibus tundi, & in vasa foetidi olei,  
 olearia sub solis calore demitti. Si bacce oliuaria & odoris  
 defuerint, teneris oleæ cauliculis tufis idem effi- mali.  
 cies. Nonnulli vtraque linteolo clausa, remisto  
 sale tuso, in vas olearium demergunt, & exacto  
 triduo adimunt, oleū agitantes ac commouētes, Varij modi  
 quod vbi conquieuerit, in aliud conceptaculum curationis,  
 transuasant. Sunt qui vetustos lateres ignitos in foetidi olei.  
 illud extinguant. Pleriq; hordeaceos panes mi-  
 nutim friatos, & raro linteolo obuolutos immit-  
 tunt, quod vbi secūdō & tertio repetiuerint, no-  
 uos permutando & iniiciendo, salis miculas &  
 granula indunt, & in alia vasa trāslatum paucos  
 dies subsidere patiuntur. Alij fertulā campanam,  
 seu meliloton oleo delibutū, per diem noctemq;  
 infundunt. Si aliquod animal in oleum fortè in-  
 ciderit,

- Vitiati olei & putris re-  
medium.** ciderit, & putri nidore illud vitiauerit, iubet De-  
mocritus in suis Georgicis, coriandri manulem  
fasciculum in oleario vase suspēdi, atque ita pau-  
cis diebus permanere. Si hinc de nidore nihil de-  
cesserit, mutandum erit coriandrū, donec vitium  
superetur. Sed maximè proderit, serenis diebus  
in vasa munda decapulare, quæ optima erunt, si  
prius acetum continuerint. Quidem semen fœni  
græci, aut coriandri siccum, tritumque oleo re-  
miscent, vel incensos oleagineos carbones in illo  
frequenter extinguunt. Non desunt qui vvas pas-  
sas, vinaceis exemptis, tritas & in offas aut pastil-  
los redactas, oleo mersent, & elapsis decem die-  
bus detractas exprimant, agitatūque oleum in  
aliud vas transfundant. Alij vtrunque, hoc est v-  
uas & vinacea, simul tradunt, ac in oleum mit-  
tunt. Si turbidum fuerit, Tarentinus suadet illud  
in fidelia oris ampli feruescere, & vbi ebullierit,  
tenuissimum salem frictum ac torrefactum in-  
spargere, atque vbi substituerit, aliud transfundere.
- Olei turbidi  
curatio.** Pellucidum facies si corticem & ramulos oleagi-  
neos cum sale detritos, & linteolo conclusos in  
vase oleario suspendas. Odoratum sic compones  
Oleo recenti primo, sincero, & ab omni amurcæ  
spurcitia immuni (quod antea virgineum nunc-  
cupari diximus) inulam herbam siccam, lauri fo-  
lia, cyperum, radicē iridis, & alia quæ voles odo-  
rata in pollinem tenuissimum trita & excreta in  
oleum vitreo vase receptum iniice, & diu mul-  
tūque agita: deinde salem torrefactum & in fa-  
rinam detritū immitte, ac rursus agita, diebū-  
que xv. plus minus, vas ipsum cum oleo Soli ex-  
pone, aut in duplici vase calidam aquam excipien-  
te merge: sed ita ne quid expiret, vel diffugiat: tā-  
tis pēr-

**Quomodo  
comparetur  
oleum odo-  
ratum.**

tisperque ibi esse permitte, donec horas treis lento igni ebullierit, exemptum patere spatio quodam conquiescere, vsquedum concorporari, & in vnum coire perceperis. Dein percolato, & in tuum vsu loco ac vasculo idoneo optime seruato, & diligenter prospicito, ne qua illabatur aura.

HACTENVS scribendo & meditando fatigatus hisce Hortorum & hortensium rebus colophonem sum impositurus, & ab ijs qui legent, & fructum cum voluptate aliquem inde sibi comparabunt, sollicitè postulaturus, vt suis apud Deum precibus conatus nostros adiutare dignentur: vt quæ præ manibus habemus alia quamplurima, & quotidie pro nostræ Mineræ modulo, discendi cupidis meditamur, lucem optatam aliquando videre possint.

FINIS TRIVM LIBRORVM DE  
cultu, cura, auxilijs & secretis Hortorum, Autore  
ANTONIO MIZALDO, Mathematico  
Lutetie.

1 5 7 4.